

Sammanställning av dialogmöte 1 om naturrestaureringsförordningen (NRF) med fokus på marina ekosystem.

Datum: 2 juni 2025, kl. 13-16

Medverkande: Representanter från näringsliv, bransch – och intresseorganisationer och akademi

Syfte med mötet: Att deltagarna på mötet får dela med sig av sina perspektiv och synpunkter angående naturrestaureringsförordningen. Fokus på detta möte var belastningar, potentiella åtgärder, hinder och styrning i relation till restaureringsförordningen (NRF) och havsmiljön (artikel 5 i NRF). Materialet från dialog 1 utgör arbetsmaterial för havs-och vattenmyndigheten i arbetet med att ta fram ett förslag på plan för naturrestaurering. Under hösten 2025 kommer en andra dialog med möjlighet för olika aktörer att lämna synpunkter på utkastet till förslaget.

Deltagare: BirdLife Sverige, Fältbiologerna, Göteborgs universitet (GU), Havsmiljöinstitutet HMI, Upplandsstiftelsen, Initiativ 1415, Kattegatts kustvattenråd, KSLA, LRF, Ostrea Aquaculture Sweden AB, SFPO (Sveriges fiskares producentorganisation) SPF (Swedish Pelagic Federation), SVoS (Svenskt Vattenbruk och Sjömat), Stockholms Universitet (SU), Sportfiskarna, Svenska naturskyddsföreningen, Sveriges hembygdsförbund, Svenska Jägareförbundet, SLU Sveriges Lantbruksuniversitet), SLU Artdatabanken, Teknikmarknad KTH, WWF, Östersjöcentrum med flera.

Belastningar och miljöproblem

Ohållbart fisketryck: Många aktörer anser att det storskaliga fisket, i synnerhet bottentrålning är en av de viktigaste belastningarna att ta itu med. Djupa mjukbottnar trålas samtidigt som vi vet att de är värdefulla ekosystem som kan fungera som kolsänkor. Det selektiva fisket gör att större fiskar inte tillåts växa upp, vilket påverkar näringsvävar och resulterar i förändrade ekosystem som präglas av brist på större rovfiskar. Följdeffekter i ekosystemen kan innebära exempelvis att fintrådiga alger tar över vissa habitat.

Övergödning och miljögifter lyfts också som stora problem som är viktiga att ta itu med vid källan. Dessa miljöfaktorer påverkar hela ekosystemet och leder till problem med ökad utbredning av syrefria bottenar.

Fysisk påverkan från exempelvis exploatering, ankringsskador och annan fysisk påverkan. Oro för ytterligare fysisk påverkan vid storskalig utbyggnad av havsbaserad vindkraft, där det finns osäkerheter kring hur detta påverkar ekosystemen på sikt.

Förlust av habitat. Kustnära exploatering hotar livsmiljöer i grunda vikar. Det är viktigt att vi skyddar det vi har kvar, och får mer vetskap om de livsmiljöer som vi tillåter påverkas av exploatering.

Andra belastningar som lyfts är: **nedskräpning, plast och klimatförändring.**

Underlag för arbetet med NRF

Underlag för arbetet är självklart viktigt samt att vi gör rätt sak på rätt plats. Det finns data, men i vissa fall finns det begränsningar för spridning vilket försvårar arbetet, exempelvis gällande bottenmiljöer. Det är en balansgång att veta att vi gör rätt saker, men vi måste också våga agera på det vi vet.

HaV får tips om flera rapporter och underlag, bland annat:

Kvarken Fladen: <https://www.botnia-atlantica.eu/om-beviljade-projekt/projektbank/kvarken-flada>

Fritidsbåtars miljöpåverkan: https://havsmiljo.se/media/fritidsbatars_miljopaverkan.pdf

Rapport och rekommendationer om förvaltning av invasiva ostron:

<https://www.ivl.se/press/pressmeddelanden/2025-06-05-flera-insatser-kravs-for-invasiva-stillahavsostrom.html>

Rapport om att minska fosforläckage från syrefria bottenar:

[Möjliga åtgärder och effekter för att minska fosforläckage från Östersjöns syrefria bottenar | Havet.nu](#)

Samordning och samverkan

Många organisationer lyfter vikten av **lokal förankring och engagemang i civilsamhället** som nyckelfaktorer för en lyckad havsförvaltning. Att människor känner till, och förstår varför det är viktigt att arbeta med åtgärder för restaurering gör att slutresultatet blir bättre. Det finns många föreningar i Sverige och flera av dem har lokala naturvårdsintressen och kan bli utförare eller engageras på olika sätt för att återställa naturliga ekosystem.

Samverkan och engagemang från civilsamhället och privata aktörer är bra, men det måste finnas **vetenskaplig grund** i det arbete som görs för att vi ska få resultat.

Viktigt att vi delar erfarenheter. Restaurering kan vara svårt, vi behöver vara transparenta och ha gemensamma mål.

Stuprörsförvaltning gör att vi förlorar viktiga synergier.

Åtgärder – hur kan vi jobba med restaurering i havsmiljön?

Allmänt om åtgärdernas utformning

Från källa till hav: Många problem behöver åtgärdas vid källan. Övergödning och tillförsel av farliga ämnen behöver begränsas. Samtidigt kan det också behövas aktiva åtgärder som hjälper ekosystemen att återhämta sig själva.

Det lyfts att det är viktigt med **passiv restaurering** och "rewilding" – det vill säga att ge utrymme för naturen att återhämta sig själv. Varför fortsätta förstöra och ge oss själva fler problem i framtiden? Det lyfts också att detta är en kostnadseffektiv metod sett till att investeringskostnaden är liten jämfört med aktiv restaurering. Dock får exempelvis minskat fiske konsekvenser för både yrkesutövare och livsmedelsförsörjning.

Helhetsperspektiv på ekosystemen, där människan också bör inkluderas i ekosystemmodeller för ökad förståelse och bättre förvaltning.

Skyddade områden Se till att existerande skyddsformer faktiskt ger effekt, att föreskrifterna är verksamma.

Större åtgärder är problematiska. Delat ansvar mellan flera länder och begränsad framgång med storskaliga metoder. Exempel som togs upp handlade om syrefria bottnar och fosfor i sediment.

Konnektivitet är viktigt, inte minst vad det gäller internationell koordinering av skyddsåtgärder.

Det påpekas att det är viktigt att det tas fram någon slags **standard för utförare**. På så sätt skulle det kunna bli enklare att få tillstånd och genomföra restaureringsåtgärder. Handboken för ålgräsrestaurering nämns som bra exempel. Standard och handböcker kan vara bra verktyg för utförare, som också underlättar att få extern finansiering till restaureringsprojekt.

Prioritering av åtgärder – vilka livsmiljöer och vilka metoder är det viktigast att vi satsar på att utveckla metoder och åtgärder för inom de närmsta åren?

Fiskereglering

Fiskereglering, särskilt trålförbud upplevs som angeläget. På mötet uttryckte aktörer som arbetar med kustsamhällen att de fått ge vika till förmån för det mer omfattande trålfisket. Viktigt att förbjuda storskaligt trålfiske för att få tillbaka fisken och kunna sysselsätta fler i hållbart lokal fiske.

Fiskeregleringen behöver också bli mer mångsidig och baserad på vetenskapliga grunder. I dagsläget är det mest fokus på uttag av biomassa, fokus på storleksstruktur och mångfald

behövs också. Så som förvaltningen ser ut idag är inte hållbart, aktörerna på mötet påpekar att det är HaV:s ansvar att lyfta denna fråga mer, också i EU.

Åtgärder som olika aktörer arbetar med

Återställa fisklekplatser, återställa naturbottnar, vandringsvägar för fisk, strandängar, konstgjorda rev, etablera makroalger.

Viltvård, att hålla bestånd av skarv och säl på bra nivåer. Kanske finns det bättre metoder än att använda sälskrämmor, vilka i sig är störande?

Restaurering av ostron är en förbisedd möjlighet för restaurering och regenerativt vattenbruk i Sverige, där projekt försvåras av nuvarande regelverk.

Stödutsättning av större fiskar för att återfå balansen som komplement till striktare fiskereglering.

Att minska fisketrycket är viktigt men flera delar av havsmiljön är i så pass dåligt skick att det antagligen behövs fler åtgärder för att hjälpa till med återhämtningen.

Kombinera utbyggnad av havsbaserad vindkraft med artificiella strukturer för skaldjur, artificiella revmiljöer.

Finansiering av åtgärdsarbete

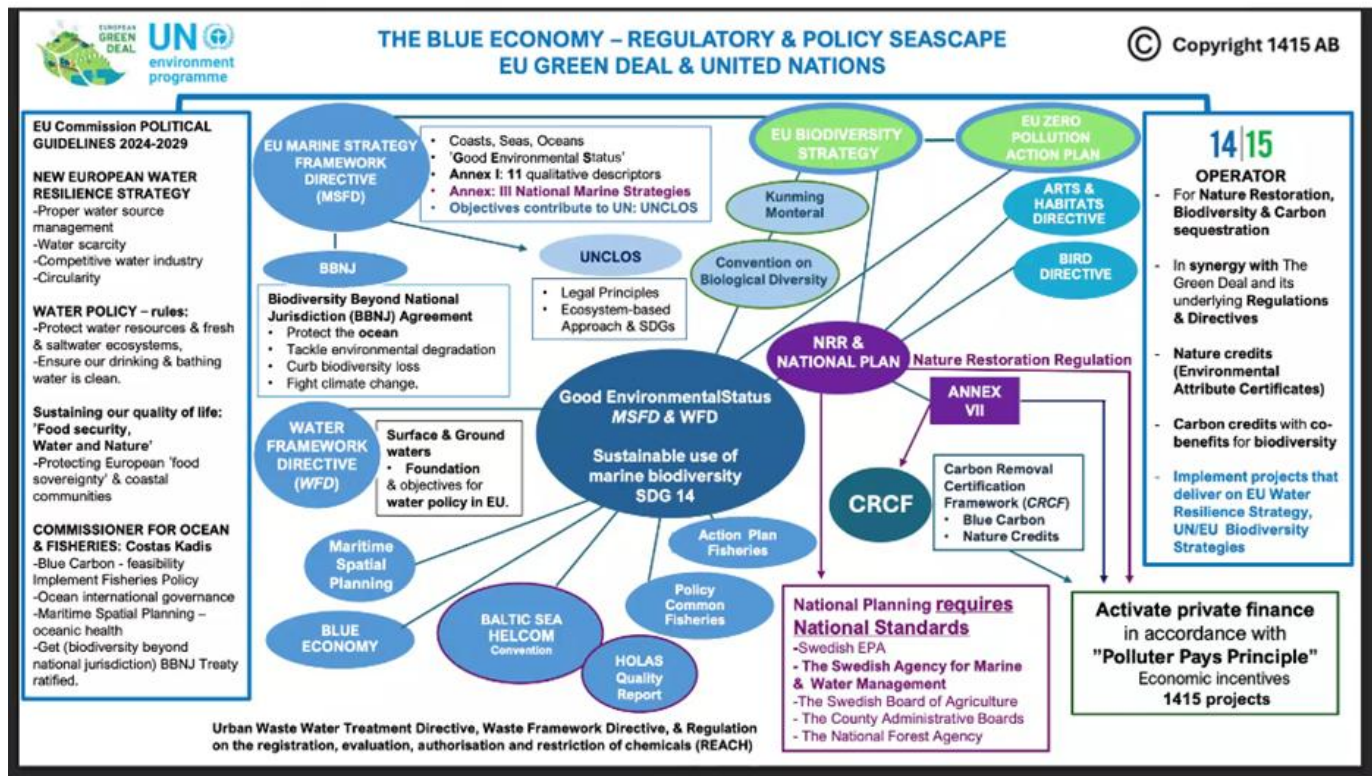
Attrahera privata finansiärer och näringslivet

Ett koncept som lyfts är att ha en "restaureringsportfölj", där företag kan bekosta olika åtgärder. Flera projekt samtidigt, vissa kommer att misslyckas, men viktigt att det finns utrymme att prova sig fram.

Utveckla metoder för Private-public Partnership (PPP). Staten kommer inte att kunna betala hela notan för restaurering av ekosystemen. Vi behöver på olika sätt göra det attraktivt för privata finansiärer att bidra i detta arbete.

"Polluter pays principle" borde implementeras mer. Att företag längs hela värdekedjan är med och betalar för de miljöskador som deras verksamhet orsakar. Risk för "Green washing", men den risken ska inte hindra att vi tar fram koncept som fungerar på riktigt där företag kan vara med och bidra till ekologisk förbättring.

Bild nedan från initiativ 1415 som illustrerar hur privata och offentliga finansieringsmodeller kan utvecklas i relation till det institutionella landskapet för havsförvaltning i EU.

Långsiktig finansiering

Ettåriga projekt är för kort. HaV behöver ta ett helhetsgrepp och leda detta arbete på lång sikt för att se till att pågående arbete inte rinner ut i sanden.

Lifeprojekt bra, tre-fyraåriga projekt med lite större fokus. Aktörer upplever att det är positivt med projekt som inte har för snävt fokus.

I ett större perspektiv är det en omställning till cirkulär ekonomi som behövs istället för kortsiktig ekonomisk vinning.

Det skulle behöva inrättas en restaureringsfond inom EU.

I Belgien har man räknat ut hur vinsterna med restaurering utvecklas över tid. Bra verktyg för att visa att en kostnad i dag kan leda till stora vinster i framtiden.

Övrigt om finansiering

Naturkrediter. Hur fungerar detta när åtgärderna blir tvingande?

Life-projekt är bra och värdefulla i Sverige.

Lagstiftning och regelverk

Det finns bra lagstiftning inom området, men den behöver implementeras.

Effektivt omårdesskydd: Se till att skyddsformer fungerar, att föreskrifter upprätthålls och efterlevs. Exempelvis IBA- områden (Important Biodiversity and Bird Areas) är viktiga som kunskapsunderlag inför inrättande av skydd. Lagstiftning i Natura 2000 är bra, men den tillämpas inte fullt ut. Exempelvis så nämns att undantag används ganska ofta.

Skydd av hela ekosystem och inte endast specifika arter/livsmiljöer.

Snabbspår för restaureringsåtgärder. Ett alternativ som lyfts eftersom nuvarande regelverk och normer upplevs som krångliga, särskilt tillståndprocesser. Aktörerna är dock eniga om att tillståndprocesserna fyller en viktig funktion och förenklingar kan innebära risker på sikt.

Se till kumulativa effekter och även mindre projekt som påverkar lite.

Övergödning – har vi rimliga mål? Lantbrukarnas riksförbund upplever att det är lite orättvist, och att enskilda verksamheter får ta för stort ansvar.

Politikens riktning kan försvaga naturskyddet: Det uttrycks en oro för att den politiska riktningen påverkar natur och miljö i fel riktning, försämringar i exempelvis strandskyddet ses som hot mot bevarandet av naturvärden. Det behöver finnas en grundförståelse för hur naturen fungerar och att hela samhället förlorar om vi inte implementerar denna lagstiftning - hälsa, ekonomi och naturen är sammanlänkade. Det vi gör idag beslutar vilken framtid vi vill lämna efter oss.

Icke-försämringskravet behöver implementeras och tolkas på rätt skala, biogeografiskt, inte för smått då det riskerar påverka markägare negativt.

Det behöver göras mer inom fiskeregleringen – mer morot för att göra rätt. Exempelvis rikta subventioner till de som fiskar hållbart med redskap som inte förstör. Skapa incitament för att använda selektiva redskap, växla till burfiske från trålfiske. Kvoterna behöver förändras och anpassas till den allvarliga situation vi står inför.

Viktigt att naturvärden inte ses som **"ett problem för markägare"**, man ska inte behöva vara rädd för att ha höga naturvärden på sin mark.

Tunga regelverk: En viss frustration hos vissa aktörer över att det redan finns ett tungt regelverk kring EU:s gemensamma fiskeripolitik, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram för havsmiljön. Varför kan vi inte få dessa regelverk att fungera? Hur ska NRF integreras i det redan existerande förvaltningen?